

NOVA PRAVDA

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstropje. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.
Priloga: „Tedenske slike“.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo 8 dinarjev.

Izgubljena leta.

V življenju ne pomagajo lepe besede in modrovanje sem in tja. Življenje je neusmiljeno in gre mirno mimo največje bede in največjega trpljenja. Le tisti je zmagovalci, ki ima sposobnost in voljo, da življenju pogleda v oči, si ogleda svet in vse v njem in okoli njega in nato svoja dejanja in nehanja uravna po dejanskih življenjskih prilikah, da skuša najprej pri danih razmerah ustvarjati največ dobrega in koristnega in nato šele, da prične razmišljati, kako sedanje stanje spremeniti, da bo isto bolj odgovarjalo težnjam in potrebam. Prešeren, naš največji duh, je rekel, da je slep, kdor se s petjem ukvarja. Hotel je reči, da pesnik gleda življenje preveč skozi rožnato zrcalo, da bi rad, da bi bilo na svetu vse blago in plemenito in da bi vsi ljudje živeli srečno in zadovoljno. Ker pa tega ni, je s svojo dušo nesrečen in si želi smrti, ker na takem svetu, polnem bojev in sovraštev, ni živeti. Pesniki z mehкими dušami niso za ta svet; oni modrujejo in rišejo svet, kakršen bi moral biti, ne morejo pa se vživeti v svet, kakršen dejansko je. Zato so nesrečni, ker vidijo, kljub velikosti svojega duha, vso svojo nemoč.

Življenje ni ilovnata prst, katero lahko oblikuješ, kakor želiš in hočeš. Življenje je trd granit, ob katerega je treba dolgo tolči, da se odkruši, in dolgo je treba z dletom na njem delati, da dobi lepo bliko. To je nauk, katerega vidimo in slišimo vsak dan, in zanj ni treba šol. Ta nauk bodi vsak dan pred nami. Morda zato, ker je tako preprost in vsakdanji, nočemo svojih dejanj in nehanj uravnati po njem. Raje hodimo daleč naokoli in iščemo novih modrosti, s katerimi mislimo dati svetu večjo srečo in zadovoljnost. Na vse mogoče načine modrujemo in postavljamo same nove nauke, kakor da bi bil naš življenjski cilj, izmisliti si vsako leto nov tucat naukov in teorij. Tej boleznini najbolj podléga delavstvo. Samo eno željo ima delavstvo, in ta je zelo preprosta. Delavec ničesar drugega noče, kakor da dela in dobro zasluži, da je v človeški družbi obravnavan kot človek, ki ne sme biti izkoriščan in je v polni meri deležen materialnih in duševnih narodovih dobrin. Za vse drugo mu ni mar in ne potrebuje ničesar več. Ta preprosta in delavcem vseh narodnosti, večinoma političnih prepričanj skupna želja in zahteva pa je našla toliko modrijanov, da jih je dosti več, kakor je potrebno in koristno. Namesto, da bi ta skupna in življenska zahteva vse delavstvo združevala v eno močno strokovno bojno vrsto, so modrijani delavstvo s svojimi nauki razkropili in razdvojili v pet, deset skupin in vsaka o sebi trdi, da je njen nauk edino zveličaven. Modruje se o Marksu in o Leninu, o materijalizmu, o nadvrednotah, o bojnem razpoloženju, o nujnosti razredne borbe... pri tem pa se pozablja na dnevne potrebe. Pozablja se na to, da delavstvo tudi od samih lepih besed živeti ne more in da mu niti Marksov niti Leninov nauk ne moreta prinesiti kruha, ako ga noče dati življenje samo, dejanske razmere, v katerih delavec živi. Zato je potrebno bolj misliti na vsakdanje življenje, kakor pa na nauke, ki morejo biti morda dobri, morda pa tudi slabi in škodljivi,

kdo ve. Vidimo, da komunizem Rusiji tudi v desetih letih ni prinesel blagoslova in da delavec tam ne živi boljše kakor n. pr. v kapitalistični Ameriki, kjer kraljuje nasprotni nauk. Vsaka stvar ima vedno dva konca.

Stari Rimljani so rekli: najprej živeti, potem modrovati. Globoka resnica je v teh besedah. Naše delavstvo danes bolj kakor kdaj prej potrebuje kruha. Vse drugo ni aktualno. Prav nič ni važno razpravljanje o razredni borbi, o komunizmu, o internacionali, o avtonomiji itd. Danes je najvažnejše, razmišljati o tem, kako odstraniti brezposelnost, kako zaposlenim zagotoviti tak zaslužek, da bo zadoščal za telesne in duševne potrebe. Pred tem vprašanjem mora delavstvo danes poklekniti in se zatopiti v globoko razmišljanje. Delavstvo mora stopiti k aktivnemu sodelovanju in se temu delu morda zaradi kakih teorijskih naukov ne sme odtujevati in gledati, kako drugi brez njega odločajo o njegovi usodi. Delavstvo si mora pot, ki vodi v delavnico, samo poiskati. Do danes je delavstvo sledilo v pretežni meri separatistično-avtonomističnim demagoškimi geslom, ker je klérkalna stranka za ojačenje

svoje moči potrebovala socialno in politično demagogijo in se v tem razmahu ni sramovala ne zveze s komunisti in ne z Radičem. Oboje danes preklinja in se veže z absolutistično in do mozga centralistično ter socialno-reakcionarno radikalno stranko. Socialne in politične demagogije je konec ali vsaj napovedali so njen konec. Sedaj prihaja na dan drugovrstna demagogija, ki naj prikrije dejstvo, da hoče slovenska stranka podpirati srbsko-radikalni centralizem, ako ji ta centralizem dá neomejeno politično moč doma.

Delavstvo je do danes z raznim modrovanjem in ker se je pustilo zapeljati po politični demagogiji o avtonomiji in republiki napravilo veliko let, ki so šla v izgubo. Delalo se je brez vpliva delavstva, brez njegove sopomoči. Ako bo delavstvo tudi v bodoče podpiralo stranko srbskega centralizma, katero obsoja največjega nasilja celo Davidovič, ki sedi z radikali pri isti vladni mizi, potem ni misliti, da se bo pristopilo k uresničevanju nujnih delavskih zahtev. Radikali, katerim so danes zvesti zavezniki klerikalci, še nikdar niso pokazali volje in razumevanja za delavske zahteve. Ostali pa so taki, kakršni so bili, in kdor nanje računa, se moti in podpira le socialno reakcijo v neizpremenjeni radikalni obliki.

Krivica.

Ivan Cankar je napisal dogodek, ki se je obnavljal pred sodiščem, pred katerim je stal delavec morilec. Svojega dejanja ni tajil. Ko pa so začeli sodniki trditi, da je ubitemu človeku ukradel tudi denar, se je do tedaj popolnoma mirni človek tako razburil, da so morali pred njim bežati sodniki in pazniki in da so ga končno komaj ukrotili. Svoje dejanje je priznal, ni pa mogel preboleti krivice, da se mu je očitalo dejanje, ki ga ni storil, akoravno se s prvim, torej storjenim dejanjem, kar se tiče velikosti, niti ni dalo primerjati.

Tako nekako bi si človek razlagal dogodke na Dunaju. Od prevrata sem ni bilo slišati o kakem posebnem revolucionarnem gibanju avstrijskega delavstva, niti tedaj ne, ko je tekla v Berlinu kri v potokih. Kdor si je to tišino razlagal na ta način, da je avstrijsko delavstvo zadovoljno z razmerami, ta se je močno motil, kajti tudi ono trpi na posledicah vojne. Avstrijska republika ima sicer zaznamovati precejšnje uspehe na socialno-političnem polju in je tamkaj zlasti za brezposelne mnogo bolj preskrbljeno kakor v katerikoli drugi državi, vendar pa je delavstvo kljub temu težko živelo. Ni pa šlo zaradi tega v revolucijo. Velika krivica, ki jo povzroča delavstvu kapitalistični razred s tem, da mu odmerja košček za košček kruha, ni bila jaka dovolj, da bi delavstvo dvignila k upor. Za to je zadoščal mnogo manjši dogodek. Dejstvo, da so bili pred poroto oproščeni morilci iz kapitalističnega tabora, ki so ubili ob priliki nekega shoda dva delavca, ta krivica je vplivala tako močno, da ni mogel delavstva nihče več zadržati, pa niti socialistični voditelji ne, da ne bi raztrgalo verig raz svojih rok in dalo duška svojemu notranjemu razpolo-

ženju. Delavstvo je besnelo, ubijalo in podiralo, kar mu je prišlo pod roko. Nihče ni bil več varen pred njim. Morala je nastopiti vojaška sila, ki je komaj ukrotila upornike.

Ta dogodek je velevažen in moramo gledati nanj s pravičnimi očmi. Kakor obsojamo podobne dogodke, ker je vsako nasilje vredno najstrožje obsodbe, pa moramo v predmetnem primeru upoštevati to, da si preprost človek navadno ne zna drugače pomagati, kakor na način, kakor se je to zgodilo na Dunaju. Pridejo trenutki, ko je kupa polna. Takrat delavec ne misli več na kazen, tudi ni v stanju presoditi, ali je njegova moč taka, da se lahko kosa z nasprotnikom — preko vsega tega gre in si poišče zadoščenja. Kar je v njem tlelo morda leta in leta, vse to pridrvi z velikansko silo na dan in uničuje na levo in desno. Take so vse revolucije. Najmanjši povod zadošča, da izbruhnejo. Nihče ni pričakoval, da se bo na sicer mirnih dunajskih ulicah kaj takega doigralo. Brzjav je prinesel to vest, ko smo jo najmanj pričakovali. V enem samem hipu je zadivjal vihar, ki je pustil na bojišču na stotine mrtvih in na tisoče ranjenih. Kdo ve, če ne bomo že jutri slišali kaj podobnega od druge.

Glasi opomin vladajočim krogom je bil dunajski dogodek. Tistim krogom, ki so poklicani, da čuvajo pravico, da ne razsojajo po svojih razrednih čustvih, nad katerimi mora stati vedno zakonsko pravo. Če se kje uganja partizanstvo, se ne sme na sodišču! Dobro bi bilo, da bi si dogodke na Dunaju vtisnili v spomin tudi naši vlastodržci. Kolikokrat se je že dogodilo, da so teptali zakone v zaščito delavstva! Koliko lepih besed stoji sicer na papirju, ki se pa ne izvajajo, ako so v korist delavstva. Zakaj se ne izvaja sta-

ročno zavarovanje delavstva, če pa ga zakon o zavarovanju delavstva izrecno predvideva?! Zakaj se ne izvajajo druge zaščitne mere, n. pr. one, ki jih predvideva zakon o zaščiti delavstva, o delavskih zaupnikih itd. Malo imamo socialnih pridobitev, pa še te se ne izvajajo! Kakšno mnenje naj dobi naš delavec potem o pravu, če kršijo zakone oni, ki so v prvi vrsti poklicni, da jih čuvajo in se po njih ravnaajo, že zaradi tega, da dajejo drugim dober vzgled?

Pri nas delavstvo trpi in vse mirno prenaša. Ni pa s tem rečeno, da spi in da ne vidi, kaj se godi okoli njega. Naj si vlastodržci kaj takega ne domišljajo! Če bo kedaj tudi pri nas prikipela razburjena kri do vrhunca, pred čemer smo vedno svarili, če bo tudi pri nas delavstvo iskalo rešitve v obupu, potem bo prekesno popravljati storjene krivice. Krivi bodo temu zakonolomci na vladnih klopek. Ogenj, enkrat zaneten, se ne pogasi tako

naglo, vsaj ne brez vsake škode. Naj si naša gospoda v Beogradu zapomni, da je na Dunaju zadoščala mala iskrica, da je izbruhnil usodepoln požar, na čigar posledicah bodo mnogi trpeli leta in leta.

Najboljše sredstvo, da ne pride tako daleč, je **pravično in nepristransko vladanje, predvsem pa vestno izpolnjevanje obstoječih zakonov.** Današnja doba zahteva, da se z delavcem ne ravna kakor z brezpravnim helotom. Kot svoboden človek ima pravico, da se z njim ravna človeško. Od njegovega truda žive vsi stanovi, od njegovih žrtev zavisi napredek sveta, zato zasluži, da se ga smatra za enakopravnega državljana. Čim bolj ko bo napredovala njegova zavest, tem manj bo dopustil, da se mu gode krivice. Gospoda, vlastodržci, kadar odločate o življenjskih delavskih vprašanjih, imejte vedno pred očmi eno samo kratko besedo: **Dunaj.**

Stojmo na straži!

«Ta zemlja (Jugoslavija! op. pisca) služi za primer, kako težko je v času visokodočnega političnega življenja, če je uprava obremenjena s poedinimi dnevnimi nalogami, omogočiti napredovanje najnavadnejših formalitet, ki so potrebne za ratifikacijo.»

Te besede najdemo v poročilu šefa mednarodnega urada dela v Ženevi, Alberta Thomasa, ki je prepotoval Avstrijo, Ogrsko, Jugoslavijo in Grčijo, da vidi, kako se izvajajo mednarodne delavske konvencije. Najmanj pohvalno se izraža v svojem poročilu o Grčiji in za njo o Jugoslaviji, glede katere dovolj jasno govori zgoraj citirani stavek. Albert Thomas je ugotovil, da je n. pr. v Grčiji bolj važna praktična izvedba konvencij, kakor pa ratifikacija novih. Kajti, kaj tudi pomaga ratifikacija, če pa se konvencije ne izvajajo, oziroma se izvajajo nezadostno ali napačno.

V tem oziru Albert Thomas tudi Jugoslavije ni hotel izvzeti. Razumljivo je, da ne prihaja s kolom, temveč se izraža v najfinejši obliki, toda že to, kar pove, nam mora zadoščati. Tako na primer pravi proti koncu svojega poročila sledeče:

«V jugoslovanski industriji se opaža nagnjenje, da se pride do sporazuma, vsaj kar se tiče izvedbe ratificiranih konvencij. Ni stvar našega urada, da sodeluje pri takih razmotrivanjih, temveč se mora omejiti na to, da opozori na člen 405., ki določa, da se zaradi konvencij ne sme zmanjšati zaščita, ki je obstojala že na podlagi dosedanjega zakonodavstva! Vendar pa je gotovo, da bi točna izvedba ratificiranih konvencij pomenila za delavstvo znaten napredek.»

Dovolj. Kdor ni slep, temu mora ta namig zadoščati, da vidi, kaj se pri nas pripravlja. Od delavskih konvencij si je delavstvo obetalo vsestranski napredek, dočim hočejo sedaj naši socialni reakcionarci razlagati konvencije v škodo delavstva s tem, da težijo za tem, da se opusti oni del že postojkega zakonodavstva, ki je bil pri nas, vsaj v poedinih naših pokrajinah, morda boljši nego drugje. Kdor kaki stvari ni naklonjen, ta že najde motivacijo za svoje reakcionarne čine. Juristi pa so, kakor to ni nobena tajnost, v stanju, da, če je to potrebno, naslikajo črno kot belo in narobe belo kot črno. Ako ni dobre volje pri vladajočih krogih, potem najlepši zakoni ničesar ne pomagajo, ker se dajo na vse mogoče načine izigravati. Direktor Albert Thomas je storil prav, da je posetil Jugoslavijo in se prepričal, kakšne razmere vladajo pri nas. S tem je storil uslugo tudi delavskemu razredu, ki bo sedaj opozorjen o nakanah naših vladnih krogov, stal na straži in čuval svoje življenske interese. Vsaj moral bi tako postopati, da se ubrani pred atentatom s strani kapitalizma in da na drugi strani

podpre stremljenje mednarodnega urada dela v Ženevi, ki bo tem uspešneje vršil svojo nalogo, čim bolj ko bo podpiran od strani delavstva.

Ako se ponovno ustavimo pri vtisih, ki jih je dobil g. Albert Thomas na svojem potovanju, moramo reči, da nas kot Jugoslovane boli, da se je baš nas vzporedilo, kar se socialnega reakcionarstva tiče, z Grki. Nekoč so Grki sicer bili prvi narod na svetu in so njihove tedanje kulture še dandanes deležni vsi narodi sveta. Toda Grki so propadli tako, da skoro niso več v stanju, da bi obvladali položaj v lastni državi. Revolucija sledi revoluciji. Narod je docela degeneriran in je na potu, da popolnoma propade in izgine. Nasprotno pa smo Jugoslovani mlad, čil narod, ki ima pred seboj lepo bodočnost. Naša napaka pa je v tem, da dopuščamo, da nas vladajo socialni reakcionarci prvega reda, kateri namesto da bi v social-

nem pogledu vzeli za vzgled Nemce in Francoze, o katerih poslednjih vedo povedati sicer vse polno prijateljskih besed, jemljejo pa vkljub temu za vzgled propadajoče Grke.

Albert Thomas, dočim je o Grkih povedal to, da je pri njih najnujnejša praktična izvedba ratificiranih konvencij, pravi o nas, da nam manjka poleg tega še parlament, ki se bo bavil s tako važnimi gospodarskimi in strokovnimi vprašanji. Takoj je torej opazil, da se pri nas samo politizira, a nič ne dela. Koliko časa je bil na dnevnem redu srbo-hrvatski spor, oziroma vprašanje vidovdanske ustave! Komaj se je v tem pogledu politično ozračje nekoliko poleglo in bi človek pričakoval, da se bodo sedaj pričela v našem parlamentu reševati gospodarska vprašanja, pa so nastopile druge trzavice, tako da ni nobenega izgleda, da bi mogli priti do mirnega, uspešnega dela v korist ljudstva. Narodna skupščina se je zaradi teh razmer morala razpustiti, nova gotovo ne bo nič boljša od sedanje. Začela se bo stara pesem znova. Ali ni to najjačji dokaz, da smo še politični šolarji?

Delavstvo na teh razmerah ni brez krivde. Njegov zbehan in demagoški nastop od prevrta do danes je povzročil, da odločujoči faktorji skoraj nič ali prav malo računajo z delavskimi zastopniki. V razpuščeni narodni skupščini ni imelo delavstvo niti enega svojega zastopnika, kar naše naziranje o popolni demoralizaciji delavskega pokreta v Jugoslaviji povsem potrjuje. Če bodo zaradi tega nastopile še težje posledice, se temu ne smemo čuditi, kajti kapitalist še nikdar ni iz usmiljenja podpiral delavskih teženj. Albert Thomas je opozoril jugoslovansko delavstvo na važno činjenico, ki jo mora naše delavstvo v polni meri upoštevati. Na potu je reakcija. Delavstvo mora nastopiti pol obrambe. Delavstvo mora stopiti na stražo, da ne očuva samo svojih dosedanjih pridobitev, temveč si izvojuje še nove.

Socialni razgled.

Pojasnilo nezgodnim rentnikom.

Na mnogobrojna vprašanja, ki jih dobiva tajništvo NSZ od nezgodnih rentnikov, ki so se pri delu ponesrečili pred ali med vojno in so svoje rente prejimali od raznih nezgodnih zavarovalnic izven Slovenije (Trst, Gradec, Dunaj itd.) pojasnujemo:

Ti ponesrečenci so dejansko še vedno člani onih zavarovalnic, pri katerih so bili zavarovani in to toliko časa, dokler ni izvršena likvidacija s temi zavodi v zmislu določil mirovnih pogodb. Ker pa je naravno, da prizadeti ponesrečenci ne morejo tako dolgo čakati, kakor čakajo odgovorni državni faktorji, je izplačevanje njih rent prevzel v svoje breme Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu, ki od leta 1922. dalje izvaja v državi nezgodno zavarovanje. Izplačevanje teh rent se vrši v dinarjih, in sicer za eno predvojno krono en dinar. To pa za današnje prilike ne zadošča in zato bi bilo pravilno, ako bi se te predvojne nezgodne rente valorizirale in višina rent prilagodila današnjim razmeram. Zato pa je treba denarja, tega more in mora dati le država. Toda ona za tako socialno delo nima sredstev in ne pravega razumevanja. Zato je bilo nujno potrebno, da je to pereče vprašanje vsaj delno uredil Osrednji urad za zavarovanje delavcev sam z lastnimi sredstvi. Ker so sredstva omejena, vprašanje ni moglo biti rešeno za vse predvojne rentnike, ampak le za najpotrebnejše. Zato so bile predvojne rente v obliki draginskih doklad **povišane le rentnikom**, ki so vsaj za 33 $\frac{1}{3}$ % dela nezmožni in ki tudi drugače nimajo nobenih drugih do-

hodkov in premoženja, da je torej njih preživljanje odvisno le od rente. Ostali do zvišane rente nimajo pravice in se njih prošnja nikakor ne more ugoditi. To bo mogoče storiti šele takrat, ko bodo vse predvojne rente valorizirane, t. j. povišane, odgovarjajoče današnji vrednosti denarja. Edino možnost doseči zvišanje rente imajo torej le oni, ki nimajo drugih dohodkov in so več kakor 33 $\frac{1}{3}$ % dela nezmožni, ostali pa le pod pogojem, ako se je njih zdravstveno stanje zaradi nezgode tekom časa tako poslabšalo, da mora zdravnik priznati večjo delanezmožnost, kakor je pa ona, na podlagi katere do sedaj dobivajo rento.

Železničarske rente bi morale prevzeti v izplačevanje ministrstvo za promet, toda tega ni storilo, ker trdi, da nima kredita. Začasno je te rente izplačeval na račun ministrstva za promet tudi Osrednji urad za zavarovanje delavcev, pa je izplačevanje ukinil, ker ministrstvo ni dalo nobenih kreditov na razpolago. Pozneje je bilo javljeno, da je Osrednji urad za zavarovanje delavcev zopet začasno pričel z izplačevanjem teh rent, dokler jih končno ne prevzame ministrstvo za promet. Železničarski nezgodni rentniki (stari) pa ne dobivajo nobenih doklad, ker bi to stvar moral minister šele urediti, pa je ni.

Osemurnik.

Po zakonu o zaščiti delavstva je v naši državi uvedeno za industrijska in rudarska podjetja osemurno delo. Čezurno delo je dovoljeno v izjemnih primerih in se mora plačati za petdeset odstotkov višje od rednega, za ostala podjetja traja delovni čas od 8 do 10 ur po naravi in teži posla. Znano pa je, da se zakonita določila glede

osemurnika ne izvajajo. Podjetniki na vse mo- goče načine izrabljajo delavstvo, ki je zaradi skrajno težavne gospodarske situacije primorano, prodajati svojo delovno silo za ceno, ki v ničemer ne odgovarja delovnemu času in velikim naporom fizičnih moči. Stremljenje delavstva je osredoto- čeno na to, da si pribori polno priznanje osem- urnega delavnika in zahteva, da se tudi v naši državi ratificira brez pridržkov washingtonska konvencija, ki predvideva za vse panoge dela osemurnik.

Tudi v drugih državah po svetu še ni enot- nosti v uvedbi delovnega časa. V Italiji je sicer ratificirana washingtonska konvencija, a je bil junija lanskega leta sprejet zakon, po katerem se za vsa obrtna, trgovska in poljedelska podjetja uvaja deveturni delavnik. V Angliji je bil že uve- den sedemurni delavnik za rudarska podjetja. Na pritisk delodajalcev se je pa potem zvišal delovni čas na osem ur. V ostalih podjetjih se dela preko osem ur. Francija še ni ratificirala

washingtonske konvencije in je pripravljena za- konito uvesti za vse obrate osemurnik šele tedaj, če to stori tudi Nemčija. V Argentini znaša po- vprečni delavnik 8-46 ur. V Avstraliji velja za kovinsko industrijo 48urno delo na teden, proti plačilu 44 delovnih ur. V Angliji znaša najvišji delovni čas za kovinsko industrijo 49-6 ur na teden, najnižji pa 41-6 ur; v tekstilni industriji se dela od 42 do 47-5 ur na teden. Na Nizozem- skem znaša v kovinski industriji tedensko delo 52 ur; v poljedelskih obratih do 55 ur na teden. V Romuniji se dela od 8½ do 11 ur dnevno. V Združenih državah se dela od 40 do 60 ur na teden.

Socijalna obremenitev Nemčije.

Po statističnih podatkih so leta 1926. prispe- vali v Nemčiji za socijalne ustanove delojemalci in delodajalci v tem-le razmerju:

	Delojemalci	Delodajalci
Invalidsko zavarovanje	675,000.000 ½ =	337,500.000 ½ = 337,500.000
Zavarovanje nameščenecv	235,000.000 ½ =	117,500.000 ½ = 117,500.000
Bolniško zavarovanje	1.240,000.000 ⅔ =	826,600.000 ⅔ = 413,400.000
Rudarsko zavarovanje	228,000.000 ⅔ =	136,800.000 ⅔ = 91,200.000
Nezgodno zavarovanje	300,000.000 =	= 300,000.000
Zaščita brezposelnih	740,000.000 ½ =	370,000.000 ½ = 370,000.000
	+	(500,000.000)
Mark	3.418,000.000	= 1,788,400.000 = 1.629,600.000

Po uradni ceni je znašal v Nemčiji leta 1926. dohodek na zaslužku 30.000 milijonov mark. V tej vsoti je zapopaden dohodek tudi onih delav- cev, ki niso obvezani pri socijalnem zavarovanju in znaša ta dohodek okroglo 6900 milijonov mark. Za socijalne izdatke pride potemtakem v poštev

delavski zaslužek v znesku 23.100 milijonov mark. Če se ta zaslužek primerja z zgoraj navedenimi socijalnimi dajatvami v znesku 3418 milijonov mark, znaša obremenitev socijalnega zavarovanja okroglo 15 odstotkov.

★

Politični pregled.

Ljubljanska oblastna skupščina.

Ljubljanska oblastna skupščina se je v to- rek dopoldne sestala v dvorani mestnega magistrata h kratki formalni seji. Zanimanje

javnosti je bilo neznatno. Navzočih je bilo 50 poslancev.

Predsednik dr. Natlačen je najprej omenil, da bo zasedanje prav kratko. Oblastna skup- ščina ima rešiti nekatere nujne zadeve, pred- vsem

Kako sta Sivec in Plavec menjala junici.

Izmed domačih hišnih imen, kakor sem jih slišal po raznih krajih, sta mi najbolj živo ostali v spominu dve, dasi ne vem več, v ka- terem kraju sem jih bil čul. Bila sta to dva mala kmeta. Enemu so rekli po domače Sivec, drugemu pa Plavec. Bila sta približno enakih let, oba oženjena in dobra gospodarja, le da je bil Sivec obdarjen s trojico otrok, medtem ko je Plavec že dolgih deset let zaman čakal takega zakonskega blagoslova. Sivčeva žena Jera je bila že precej ovenela, medtem ko je bila Plavčevka še sveža in čvrsta. Zato je tudi bila Sivčevka na Plavčevo Marjano strašno ljubosumna. Niti omeniti je Sivec ni smel. Povedati pa je treba takoj, da je Siv- čevka s tem delala svojemu možu hudo kri- vico, kajti ne on ne njegov prijatelj ni bil tak, da bi lazil okrog drugih žensk. Edino, kar si je eden kakor drugi privoščil, je bil včasih kak kozarček, recimo tudi več kozarčkov vina.

Tako sta se Sivec in Plavec sešla neko nedeljo v gostilni, se začela pomenkovati o tem in onem in nazadnje tudi o živini. Plavec je povedal, da ima lepo živinč, krasno raz- vito junico plavko, ki pa ni za pleme. Za meso bi bila, samo njemu primanjkuje krme

in je ne more spitati. Sivec je pa tudi imel junico, lepo sivko, ki jo je že imel pri plem- enjaku. «Kakor vse kaže,» je dejal, «je breja.»

Plavcu so se kar zaiskrile oči.

«Ali bi hotel menjati?»

«Naj bo! Ti daš meni tvojo, jaz dam tebi mojo, pa bova vsak pri svojem!» je precej glasno zarenil Sivec.

Tedaj je prišla z ene strani pod okno opre- zovat za možem Sivčeva Jera, z druge pa Plavčeva Marjana. Nista se niti pogledali, a čuli sta obe, kaj se moža pogovarjata.

Plavec je dejal:

«No, če je res tako, tukaj je moja roka. Bom že nekaj dodal, da boš zadovoljen! En liter pa kar brž na mizo, za likof!»

Sivec se je odrezal:

«Velja! Jaz imam za sedaj dosti mladovja, tebi bo pa tudi prav, če prideš do zaroda!»

«Kedaj pa hočeva?» je vprašal Plavec.

«Manj ko odlašava, boljše je. Kar nocoj!»

«Pa naj bo!»

«Samo babi ne smeta nič vedeti,» je učil Sivec.

Plavec je nekaj godrnjaje pripomnil. Žen- ski ga nista razumeli, ker sta kar pihali od jeze. Sivčevka je že hotela planiti v gostilno in z vriščem prekiniti to strahotno barantijo, pa si je še na pragu premislila. Kakor blisk ji je šinila rešilna misel v glavo.

zadevo prevzetja Kranjske hranilnice,

v zvezi s katero je oblastni odbor predložil osnutek pravilnika oblastnega denarnega za- voda, ki se naj tudi v bodoče imenuje Kranj- ska hranilnica. Osnutek je odkazal v raz- pravo finančnemu odseku.

Dalje je bila odkazana finančnemu odseku v pretres

uredba glede pobiranja oblastne takse od kinematografskih predstav.

V območju ljubljanske oblasti se pobira že od vštete 25. junija t. l. od vstopnic za kine- matografske predstave kot oblastna taksa 50odstotni pribitek na zadevne državne takse. Takso je 4. junija t. l. že odobril finančni mi- nister. Te takse so prosti kulturni filmi, ki jim ta značaj brezprizivno predhodno prizna od oblastnega odbora za to določeni cenurni organ.

Predsednik je dalje odkazal odseku za trgovino in obrt skupščini došli predlog Zbor- nice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani

glede ustanovitve obrtnega muzeja.

V nadalnjem je predsednik prečital pred- loge, ki se nanašajo

na popravo cest, prevzem občinskih cest kot deželnih, gradbo mostov in napravo raznih napajališč in popravo hudournikov kakor tudi na podelitev podpor raznim gospo- darskim zadrugam.

Predlogi so bili odkazani posamnim odsekom, tako odseku za kmetijstvo, za javna dela ter odseku za prošnje in pritožbe.

Na skupščino je došlo več peticij. Mestno županstvo v Trziču predlaga, naj bi se usta- novila strokovna tkalska šola v Trziču, ozi- roma naj bi se pri ustanovitvi take strokovne šole v prvi vrsti upošteval Trzič. Predlog je bil odkazan odseku za trgovino in obrt. Slo- venska dijaška zadruga v Pragi je prosila za podporo. Prošnja je odkazana odseku za prošnje in pritožbe. Podporo je zaprosil tudi Savez streljaških družin v Beogradu, kar je bilo tudi odkazano omenjenemu odseku. Dru-

«Ali si slišala, Marjana?» je na vso moč prijazno šepnila sosed.

«Sem, te grdobe,» je rekla Marjana, ki ji je prijalo, ker jo je Sivčevka prva ogovorila.

«Bog nam greh odpusti,» je spet vzdihnila Jera, «naju hočejo ti zverini zamenjati!»

«Jaz že posvetim svojemu,» je sikala Mar- jana. «To noč bo pomnil!»

«Tudi po meni kar poka od jeze,» je pri- trdila Jera. «Ali hočeš, da jima navijeva strune?»

Marjana je bila radovedna in je napeto poslušala Jero, ki ji je razlagala svoj načrt. Mesto da bi ju možaka zamenjavala, se za- menjata sami. Sivčevka gre v Plavčevo hišo, Plavčevka pa v Sivčevo. Ko potem moža pri- deta in hočeta izvršiti svoje načrte, se pustita ženski mirno odvesti, kakor bosta moža že- lela. Vrhunec maščevanja bo, ko bosta dedca nemarna spoznala, da sta privlekla vsak svojo babo domov. Potem se začno kozje molitvice. Le čakajta, mrcini priskutni!

«Da, da, vedno lepo v lepem, pa bo,» je v gostilni pridigal Plavec.

Sivec mu je pritrdil in dodal:

«Jaz bom že gledal, da Jera ne bo neje- voljna!»

«Jaz pa tudi povem Marjani svoje! Zakaj sem pa mož!» se je odrezal Plavec.

štvo kmetijskih in gozdarskih uradnikov kraljevine SHS v Osijeku je na skupščino naslovilo **protest proti imenovanju kmetijskih nestrokovnjakov na mesta, kamor spadajo le kmetijski strokovnjaki-agronomi**. Protest je odkazan odseku za kmetijstvo.

Ob zaključku je predsednik naznanil, da se bo vršila prihodnja plenarna seja danes v četrtek 21. t. m. ob 8. zjutraj z naslednjim dnevnim redom: a) poročilo predsedstva; b) poročilo finančnega odseka in c) poročilo odseka za javna dela.

Na četrtekvi seji bo prišel najbrž v razpravo tudi

osnutek uredbe glede pobiranja posebnih prispevkov za vzdrževanje javnih samoupravnih cest in potov ter cestnih naprav.

Po tej uredbi se bistveno izpremene določbe cestnega zakona. Po novi uredbi sme vsakogar, ki s tovarno ali osebno vožnjo izredno izkorišča in s tem prekomerno kvari javne samoupravne ceste, pota in naprave na njih, pritegniti odbor one samoupravne edinice, kateri je poverjena uprava teh občil, k plačilu posebnega prispevka za popravilo in vzdrževanje poškodovane cestne proge. Posebni prispevek se bo odmerjal na podlagi od oblastnega odbora odobrene tarife po kilometru in toni, kakor bo to določila vsaka samoupravna edinica za ceste v svojem območju.

★

Dunajska revolta. Spomladi letošnjega leta se je vršila v Schattendorfu (Burgenland) veselica. Pri tej priliki je prišlo do boja med nacionalistično zvezo borcev in socijalistično zaščitno zvezo. Ustreljena sta bila en otrok in en invalid. Preiskava je dognala, da so streljali nacionalisti. Aretirana sta bila Pinter in brata Čarman. V četrtek dne 14. t. m. se je proti aretirancem vršila porotna obravnava, na kateri pa so bili obtoženci oproščeni. Rzsodba porotnega sodišča je bila nato neposredni vzrok za obsežne demonstracije dunajskega delavstva. Masa demonstrantov je naskočila justično palačo in jo zažgala. Zgorela je stavba in uničeni so bili tudi arhivi zemljiške knjige. Dalje so demonstranti demolirali hišo klerikalnega lista «Reichsopst». Vojaštvo, ki je

bilo poslano na ulico, da nastopi proti demonstrantom, se je izkazalo kot nezanesljivo. Policija je bila v pouličnih bojih osamljena. Streljalo se je vseprek in demonstranti so zgradili na ulicah barikade. V petek ponoči je delavstvo proklamiralo splošni štrajk in ustavil se je obrat železnice, brzojava in telefona. Krvavi dunajski nemiri so se končali šele v ponedeljek, ko je med tem poklicala vlada na Dunaj vojaštvo iz province. Kolikor je do sedaj ugotovljeno, je bilo na strani demonstrantov in onih, ki so prišli med množico, ubitih 77 oseb, 57 jih je pa težko in 196 lahko ranjenih. Od varnostne straže je bilo ubitih pet uradnikov, več kot 100 stražnikov pa je ranjenih, med njimi večina težko. Aretiranih je bilo 232 oseb. Stroški za obnovo justične palače bodo znašali 6 milijonov šilingov. Materijalna škoda, ki jo je povzročila železničarska stavka, znaša 9 milijonov šilingov. Kakor je do sedaj pokazala preiskava, so vodili demonstracije komunisti. Socijalni demokrati so izgubili vodstvo mas in se jim je šele po nekaj dneh zopet posrečilo obvladati položaj. Sedaj je na Dunaju zopet mir.

Klerikalci v službi velekapitala. Člen 82. finančnega zakona, za katerega je glasovala klerikalna večina v narodni skupščini, odreja maksimiranje samoupravnih in občinskih doklad družbam, ki polagajo javne račune. Določena je meja občinskih doklad na neposredne davke z 200 odstotki, za ostale samoupravne doklade pa 25 odstotkov davčne osnove. S to določbo člena 82. finančnega zakona so oškodovani posebno cestni odbori za težke milijone. Namesto da bi velekapitalistične družbe gradile in vzdrževale ceste, katere najbolj uporabljajo in kvarijo, bodo to morali storiti revni davkoplačevalci. Klerikalci se sedaj izgovarjajo, da so glasovali za ta člen, ker se niso zavedali dalekosežnosti njegovih določb in da je bil prav za prav vtihotapljen v finančni zakon. Izgovor dokazuje, da so klerikalci nezmožni prevzemati vladne posle, ker ne obvladajo niti osnovnih pojmov davčne politike. Brez pomisleka so klerikalci napravili uslugo velekapitalističnim družbam, dočim so revnega človeka zatajili in izdali.

Davidovičev nastop proti Vukičeviću. Na okrožni konferenci v Beogradu je Davidovič ostro napadel Vukičevića in izjavil, da se pod sedanjim režimom hajduško teptajo ljudske pravice. Zakoni

se ne spoštujejo. Neodpustljivo je, da potuje predsednik vlade po državi in organizira policijsko službo za izvedbo skupščinskih volitev. Če se tako dela, se ne more nikdo pohvaliti, da se iskreno in prijateljsko dela. Mi živimo v zadnjih dneh naših naporov, da usmerimo vlado na pravilnejše poti državne uprave. Ako to ne pomaga, odložimo odgovornost. Zahtevamo svobodne volitve. — Davidovičev govor je izzval senzacijo. Demokrat Marinković se je takoj peljal k Vukičeviću, ki se je nahajal v Skoplju, na razgovor, da se izravna nesoglasja med Davidovičevci in radikali. Vladni listi poročajo, da se je dosegel sporazum v vseh spornih vprašanjih. Malo verjetno pa je, da je to res. Ni izključeno, da izstopijo še pred volitvami demokrati iz vlade, ali se pa razdvoje.

Se enkrat so poskusili marksisti, da bi se složili, a so se še bolj skregali med seboj. Vse tri marksistične frakcije so se sestale na konferenci v Celju, da postavijo enotno listo v Sloveniji. Zaključek razgovora je bil pa ta, da nastopijo komunisti in bernotovci skupaj, oficijelna socijalna demokracija pa ostane zase. V mariborskem volilnem okraju so bernotovci in komunisti postavili kot nosilca liste učitelja Möderdorferja, v ljubljanski oblasti pa odvetnika dr. Lemeža. Razdvojeni nastop marksistov bo imel za posledico, da skoraj gotovo nihče izmed njih ne bo dobil mandata. Vsak glas, oddan za marksiste, je vržen v vodo. Delavstvo je zelo ozlovoljeno, da so marksisti vedno oni, ki rušijo enotnost v delavskih vrstah. Sicer radi govore o enotni fronti delovnega ljudstva, dočim v praksi naravnost z lučjo pri belem dnevu iščejo razloge, kako bi pri nesli med delavstvo še večje razprtije.

Romunski kralj Karel je umrl. Kraljeva smrt ne bo ostala brez notranjepolitičnih zapletov v Romuniji. Naslednik prestola je mladoleten. Usoda države bo v rokah političnih konjunkturistov, zagrizenih strankarjev, ki vidijo samega sebe in svoj interes, dočim so jim ljudske potrebe deveta briga.

Dopisi.

SENOVO PRI RAJHENBURGU. Preteklo nedeljo se je vršilo javno predavanje, katero je priredila podružnica NSZ, in sicer o «Higieni hiše in nje okolice», s skioptičnimi slikami. Restavracijska dvorana je bila nabito polna, kar pove, da se delavstvo zanima za predavanja in želi izobrazbe. Dolžnost državne uprave bi bila, nuditi delavstvu šestokrat taka predavanja brezplačno, to se pravi, da bi oblastvo krilo stroške za operaterja in aparat. Zahvala gre rudniškemu ravnateljstvu, katero daje dvorano, električno napeljava in tok brezplačno. — Dne 16. t. m. sta se smrtno ponesrečila dva delavca pri gradbenem podjetju Dukič, in sicer Franc Krofl in Anton Podbevšek. Padla sta z vozičkom vred v čez 30 m globok jarek ter obležala na mestu mrtva. Dne 18. t. m. je bil pogreb obeh ponesrečenec ob lepi udeležbi delavstva in uradništva. — Kakor se čuje, je graditev nove šole na Senovem podeljena trdki Dukič. Upati je, da bodo delavski otroci drugo jesen že lahko posečali pouk v novi šoli, vendar enkrat po dolgem cincanju lokalnih oblastev. Marsikak farovski hlev prekaša sedanje poslopje šole v vseh ozirih!

POLJCANE. Potujem za delom po raznih krajih naše lepe domovine. Povsod vidim naravna bogastva, ki še čakajo naših delavskih rok. Moji sopotniki so različnih stanov. Čudno se mi zdi, da se vozijo skoraj vsi potniki za polovično ceno, le tu in tam je kdo, ki ima celo karto, in to je delavec, bodisi te ali one stroke, ki se pelje za delom, k svoji družini ali pa po drugih opravkih. Vse drugo se vozi za polovično ceno, bodisi v kopališča ali nazaj, na kongrese, skupščine ali razne prireditve itd. Mislim si, da bi bilo zelo pametno, ako bi uprava znižala tarifo za 50 od-

Te besede so Marjano tako razkačile, da je takoj pristala na Jerino ponudbo. Ženski sta odšli skupaj k Sivčevim, spravili lepo otroke spat in se še domenili podrobnosti. Potem je lepo ostala Marjana pri Sivčevih. Jera pa je odšla k Plavčevim in legla. Obe sta razkačeni čakali trenutka, ko bosta mogli možema prav pošteno naviti ušesa in jima brati dolge litanije, zraven pa še imeti zavest, da sta barantala možaka za oslovo senco!

Ko sta se moža do kraja domenila in se tudi pošteno nasrkala, je odšel vsak v svoj hlev, izbral živinče in ga odgnal. Na pol pota sta se srečala, zamenjala in spet odgnala živali v hlev. Sprehod ju je dokaj streznil, tako da je vsak izmed njiju čisto mirno in pametno prišel domov in legel spat.

«Hinavec grdi,» je mislila Marjana, ko je čutila, da je Sivec legel. Čakala je, kdaj začne prigovarjati, da naj gre k Plavcu, a ni nič pričakala. Sivec je nekaj šušljal, kakor da govori sam s seboj. Podobno se je zgodilo Jeri pri Plavcu.

Poparjena in osramočena je Jera počakala, da je Plavec zaspal, potem pa je kakor gaščarica smuknila iz postelje in hitela naravnost domov, kjer je našla pred hišo jokajočo Marjano. V par besedah sta si povedali vse in zvesto obljubili, da bosta molčali. Res sta tudi držali besedo. Zgodilo pa se je, da je Marjana, ki dotlej ni imela otrok, ob času

povila dete, krepkega fantiča, ki je bil od dne do dne bolj podoben Sivcu. Plavec je bil otroka vesel in je večkrat dejal, kako je bil zanj srečen tisti večer, ko je zamenjal svojo junico za Sivčevo. Kadar sta ženski, ki se odtlej nista več sovražili, slišali to trditev, sta se pomembno spogledali in smehljali.

«Bog lahko vse prav obrne,» je dejala Sivčevka, Plavčevka pa:

«Človek res nikoli ne ve, kaj ga čaka!»

Gotovo slutita tudi Sivec in Plavec, kako in kaj je s tem. Ker pa ljubita mir, lepo molčita in ga srkneti včasih kozarček «na dobro zdravje».

Ivan Albrecht.

Sijajna priložnost.

Mati: «Draga hčerka, bodi vendar prijaznejša z gospodom Cokljajem! Kaj ne razumeš, da te hoče poročiti?»

Hčerka: «On je vendar popoln bedak.»

Mati: «Baš zaradi tega. Če bi bil pameten, bi se ne brigal zate...»

Izgovor.

Gost: «Juha je popolnoma mrzla.»

Natakarica (novinka): «Ni mogoče. Saj sem jo pravkar pokusila, pa je bila dovolj topla.»

Gost: «Pokusili ste jo, pravite?»

Natakarica: «Oprostite, pokusila je nisem z ustni, ampak s prstom, ki sem ga vanjo po-močila.»

stolkov za vse potnike. Uprava bi si s tem prihranila cel štab uradnikov, ki je sedaj zaposlen z izdajanjem najraznovrstnejših povlastic, legitimacij itd. Vsakomur bi bila dana prilika, da ob enakem pogoju potuje. Enaki pogoji bi bili dani vsem, da potujejo po svojih opravkih, da si ogledajo bogastvo države in druge kulturne ter razne gospodarske ustanove. V splošnem bi bili vlaki bolj frekventirani, kakor so do sedaj. Izostala bi vsa predbacivanja enega stanu napram drugemu. Sedanja prometna politika pa je taka, da potujejo samo privilegiranci za polovično ceno v letovišča, na gore in v mesta. Le delavec trpin pa, če se hoče ob dnevu počitka peljati kam razvedrit ali k svoji družini, plačaj celo karto. Nadalje je

v tarifi predviden za osebni promet četrti razred za osebne in mešane vlake. Nikjer v tarifi ni rečeno, na katerih progah smejo voziti vlaki s četrtim razredom in na katerih ne. Uprava železnice ne vpelje četrtega razreda vsaj pri delnih vlakih in na delnih progah. Ljudstvo, ki bi se drugače vozilo v četrtem razredu vsaj na kratkih progah, je na ta način oškodovano za milijone. Laže bi prišlo ljudstvo tako v kulturna in gospodarska središča, lahko bi si ogledalo razne gospodarske naprave in bi se laže izobrazilo. Dajte nam pravice, ki so nam zajamčene po ustavi in pa z zakoni in uredbami. Enaka pravica za vse. — Delavec.

★

Tedenske vesti.

OKLIC.

Slovenski narod mnogo dolguje svojemu velikemu sinu Josipu Jurčiču, ki je bil pisatelj in politik v dobi našega narodnega preporoda. Naša dolžnost je, da se s hvaležnostjo spominjamo vsega, kar je z njim v zvezi.

Njegova rojstna hiša na Muljavi razpada; nevarnost preči, da ta dragoceni spomenik izgine še to zimo, kar se je, žal, že zgodilo n. pr. z Aškerčev rojstno hišo v Globokem.

Slovinci tega ne smemo dopustiti! Pojdimo na pomoč Jurčičevim svojcem, ki jih je devet (brat z ženo, star 82 let, njegov sin z ženo in vnuki) in ki v svojih skromnih razmerah ne morejo preprečiti nesreče!

Osnovalec se je odsek v «Slovenski Matici», ki hoče z javnimi prispevki rešiti Jurčičevo rojstno hišo propada.

Obračamo se častilce Jurčičevega pisateljskega in političnega imena, da po svojih močeh prispevajo v ta namen. Darovi naj se pošiljajo ali uredništvom listov, ki jih bodo dali «Slovenski Matici», ali pa naravnost «Slovenski Matici» v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 12. julija 1927.

Dr. Dragotin Lončar, predsednik.

Hugon Turk, oblastni veterinarski referent in Jurčičev rojak, tajnik.

Dr. Josip Debevec, blagajnik.

Dr. Ivan Prijatelj, odbornik.

Dr. Ivan Grafenauer, odbornik.

★

* **Novi tečaj Dopisne škole.** Vidovičev prosvetno-etički pokret, koji je uspostavio mnoge kulturne ustanove, osnovao je, kao što je poznato, i Dopisnu školu za odrasle. Ova se škola sastoji u tome, da članovi dobivaju svakog mjeseca štampane sveske za samouke iz svih predmeta gimnazije, a ujedno se brine oko izgradnje jakih karaktera i duševno velikih ljudi. Do danas je škola imala lijevih uspjeha u etičkom pogledu, a i veliki broj učenika Vidovičeve Dopisne škole položili su ispite na državnoj gimnaziji kao privatiste. Dopisna škola traje jednu godinu za obradu gradiva nižih razreda, te jednu godinu za više razrede gimnazije. Početkom mjeseca septembra otvara Vidovičeva Dopisna škola u Sarajevu novi tečaj za početnike.

* **Vodnikova družba v Ljubljani** vljudo prosi vse svoje poverjenike, ki so ji nakazali članarino, pa ji niso še poslali seznama članov, za katere so članarino pobrali, da bi to storili v najkrajšem času. Obenem pa prosi tudi še one poverjenike, od katerih do sedaj ni prejela niti članarine niti seznama nabranih članov, da ji vsaj na kratko sporočijo, ali ji bodo, oziroma ali so ji nabrali člane. Knjige se bodo začele v kratkem tiskati in zato je nujno potrebno, da se določi višina naklade. Na poznejše prijave se ji ne bo mogoče

ozirati, ker se bo natisnilo le toliko knjig, kolikor bo ugotovljeno članov.

* **Letna skupščina Jugoslovenske gasilske zveze** se je vršila v soboto in nedeljo ob številni udeležbi v Mestnem domu v Ljubljani. Zborovanje je vodil starosta zveze g. Fran Barle. Zveza šteje 583 društev, ki so včlanjena v 36 župah. V Rogaški Slatini namerava zveza zidati Gasilski zdraviliški dom. Končno še omenimo, da se bo vršil zlet Jugoslovenske gasilske zveze v dneh 14. in 15. avgusta t. l. Po obravnavanju številnih gasilskih zadev je zaključil uspelo skupščino starosta g. Barle, ki je pozival navzoče, naj vedno in povsod delujejo za interese gasilstva.

* **Novi župan v Celju.** Dne 15. t. m. se je vršila konstituirača seja novoizvoljenega celjskega občinskega sveta. Sejo, katere se je udeležilo 33 občinskih svetnikov, je otvoril dosedanji gerent mestne občine g. dr. Farčnik, nakar je prevzel predsedstvo kot najstarejši odbornik g. dr. Juro Hrašovec, ki je takoj odredil volitve župana in podžupana. Za župana je bil izvoljen z 20 glasovi radikal Alojzij Goričan (13 glasovnic, demokratičnih in socijalističnih, je bilo praznih), za podžupana pa klerikalec dr. Ogrizek tudi z 20 glasovi.

* **Statistika železniškega osobja.** Po najnovejših podatkih prometnega ministrstva ima naša država 65.923 železniških uslužbencev. Od teh je 8134 uradnikov, 14.732 zvaničnikov, 2861 služiteljev, 1818 pomožnih oseb in 38.558 delavcev.

* **Suša pritiska.** V Sloveniji postaja suša spričo neznosne vročine že nevarna. Pomanjkanje vlage škoduje zlasti turščici. Posamezni nalivi so tu in tam zadnje dni malo osvežili zemljo. Enako tožijo o suši tudi drugi kraji naše države in inozemstva. Posebno strašna vročina vlada v Grčiji. V Atenah je bila zadnje dni taka vročina, kakršne ne pomnijo od leta 1868. V senci je bilo do 52 stopinj Celzija, dočim je bilo poprej največ 48 stopinj.

* **Belje se bo dalo privatnikom v najem.** Komisija, ki ji je bila poverjena naloga, da pregleda ogromno državno posestvo Belje v Baranji, svoječasno last bivšega nadvojvode Friderika, je dovršila svoj posel. Po štiritedenskem poslovanju se je komisija vrnila v Beograd, kjer bo finančnemu ministru predložila obširno poročilo o Belju. Kakor se trdi, se bo to veliko državno posestvo dalo privatnikom v najem.

* **Motorna brizgalna v Metliki.** Metliško agilno gasilno društvo si je nadelo nalogo, da si nabavi novo motorno brizgalno. V ta namen so si društveni činitelji ogledali motorno brizgalno, razstavljeno na velesejmu, ter se odločili za nakup. Brizgalna stane 44.000 Din.

* **Znamenite izkopnine pri Prizrenu.** Kakor javljajo iz Beograda, so pri odkopavanju v 13. stoletju od carja Dušana zgrajenega samostana pri Prizrenu prišli na sled važnim ostankom srbske umetnosti v srednjem veku. Odkopali so tudi grob

kneza Stražimira Balčica, ki je vladal v Zeti v začetku 14. stoletja.

* **Otrok utonil v Višnji gori.** Te dni je utonila dveletna hčerkica vodje finančne kontrole g. Zeca v Višnji gori. Deklica je po nesreči zašla v vodo.

* **Smrtna žrtev strele.** V nedeljo je ob hudi nevihti udarila strela v hišo posestnika g. Martina Štefaniča v Rokalnici (Bela Krajina) ter usmrtila domačo mater Ano, a 17letnega sina Jožeta onesvestila. Jože si je kmalu opomogel. Na ubiti materi ni bilo opaziti nikakih opeklin ali udarca. Pokojnici, ki je sestra odvetnika in župana gosp. dr. Režka v Novem mestu, bodi ohranjen blag spomin! Žalujoci Štefaničevi rodbini naše sožalje.

* **Nesreča v Murski Soboti.** Monter g. Meleš je imel nedavno opravka z elekriko ter se je dotaknil žice z visoko napetostjo. Tok ga je stresel in možak je padel z visoke lestve na tla, kjer si je zlomil rebro in obležal nezavesten. Slučajno v bližini se nahajajoči zdravnik ga je z umetnim dihanjem zopet obudil v življenje.

* **Smrt med dvema vozovoma.** Pišejo nam: Te dni je peljal posestnik Čadež (po domače Kumar) iz Hotavelj pri Gorenji vasi voz lesa proti Škofji Loki. Med potjo je pri izogibanju prišel po nesreči med dva voza, ki sta ga tako pritiskala, da je prepeljan domov drugega dne izdihnil. Blag mu spomin!

* **Strašno neurje v marenberškem okraju.** Pišejo nam: V torek 12. t. m. med pol 19. in 19. uro je divjalo nad marenberškim okrajem strašno neurje. Prav neobičajno je vihar pripodil črn oblak od Velike Kope. Vsula se je suha toča, debelejša kakor oreh. Prizadete so skoro vse občine na desni strani Drave, zlasti trpi velikansko škodo vuhredsko polje, kjer je mnogo hmeljskih nasadov. Ne samo, da leži listje in cvetje na kupih, poškodovane so za več let tudi rastline same. Razen hmelja sta poptetani pšenica in turščica ter je zbit sadje. Kmetje so hudo udarjeni in je pomoč nujna.

* **Strele zažgala poslopje.** Pišejo nam: Strela je udarila 12. t. m. zvečer v hišo posestnika Harija v Kraših (župnija Sv. Jelene v Prekmurju). Požar se je razširil tudi na gospodarsko poslopje, ki je bilo v zvezi s hišo. Rešili so samo živino. Vrli gasilci iz Grline, Pertoče in iz domačega kraja so ogenj omejili, da ni posegel še na druga sosednja gospodarstva.

* **Samomor služkinje v Ljubljani.** Železniški čuvaj na prelazu ob glavnem drevoredu v Tivoliju in stražnik, ki se je ravno nahajal v bližini, sta bila te dni zjutraj opozorjena od strojevodje tranzitnega tovarnega vlaka, da se je moralo zgoditi višje na progi nekaj nenavadnega. Stražnik je takoj odhitel v označeno smer, vendar sprva ni opazil nič posebnega. Šele ko je prišel do sokolskega letnega telovadišča, je zapazil za godbenim paviljonom v travi tik ob tiru ležati skoro v klobčič zvito dekliško truplo. Stopil je bliže in ugotovil, da je neznanka mrtva. Telo je bilo že popolnoma mrzlo. Glavo je imela neznana ženska pokrita s prstjo. Kakor se je pozneje ugotovilo, je bila samomorilka Elizabeta Vrablova, uslužbena pri postreščku Hajnriharju v Ljubljani.

* **Živega hoteli razrezati.** V Semizovcu pri Sarajevu je 20letni Dojčin Stojanović s samokresom ustrelil svojega strica Milana Stojanovića. Dojčina so odpravili v zapor, Milanovo truplo pa poslali v sarajevsko bolnico. Tu je ležal Stojanović na operacijski mizi, a ko je popoldne prišla sodna komisija, da bi mrliča razrezala, trupla ni več našla. Po dolgem iskanju je neka usmiljenka razodela, da se je Stojanović prebudil k življenju in so ga prenesli v neko bolniško sobo, kjer sicer boleha na opasni rani, vendar je upati, da ostane pri življenju.

* **Smrtna žrtev motociklistične nesreče.** V nedeljo je v Ljubljani v Leonišču preminul 22letni športnik Joško Toneje, kateremu je pri Kranjski gori na mokri cesti spodrsnilo motorno kolo, da

je Tonejc padel na tla in se hudo poškodoval. Zdravnikom se ni posrečilo rešiti hudo ranjenega mladeniča. Bodi mu ohranjen blag spomin!

* **Huda ura nad Ljubljanskim poljem.** Te dni popoldne je prihrumela nad Ljubljano med silnim bliskanjem in grmenjem nevihta, med katero je pričela padati kakor lešniki debela toča. V teku treh minut so bile vse ceste posejane z ledenim zrnjem. Med silnim neurjem je udarila strela v grajsko poslopje, v Mestni dom in drugam. Strela bi zahtevala kmalu tudi več človeških žrtev. Tako je udarila v samotno stanovanjsko poslopje Med Hmeljniki pri Sv. Križu strela, ki v poslopju sicer ni zanetila požara, pač pa je omamila več oseb, ki so se med nevihto nahajale v poslopju. Najhujše je prizadela 14letno deklico Stanislavo Turkovo in 18letno Heleno Butinarjevo. Obe deklici sta padli po udarcu strele za kakih deset minut v nezavest in so ju morali prepeljati v bolnico.

* **Hlodi so ga umorili.** V Toplicah na Dolenjskem je mladenič Janez Poglajen pomagal sosedu zvezovati z verigo težke hlode na vozu. Pri nategovanju je veriga počila in po 350 kg težki hlodi so se zvalili z vso silo nanj ter ga podrli na tla. Ranjenec je izdihnil med tem, ko so ga nesli domov. Blag mu spomin!

* **Smrtna nesreča v planini.** Nedavno je odšel na planino Kofce pri Tržiču k svoji živini posestnik Jakob Ahačič od Sv. Ane. Ko se je zvečer vračal domov, je zdrknul v globok prepad in se do smrti pobil. Ponesrečenca so našli vsega razmesarjenega. Pokojnik zapušča ženo in kopico nepreskrbljenih otrok. Blag mu spomin!

* **Risi v Južni Srbiji.** Pred nekaj dnevi je ujel neki kmet pod Suho planino blizu Pirota mladega risa in ga ponudil v nakup pirotskemu drogeristu Radosavljeviću, ki mu ga je takoj odkupil za 15 Din. Mladič je spravljen v kletki in se hrani z mlekom. Risi so v naši državi že zelo redke živali.

* **Nesreča brez zlih posledic.** Pred nekaj dnevi je družba treh ptujskih gospodov in ene gospodične pohitela z avtom na izlet v ptujsko okolico ter se v najboljšem razpoloženju vračala pozno ponoči proti Ptuj. To noč je divjala nevihta in ni čudno, ako je nenaden blisk za hip omotil sicer previdnega vozača. Bilo je to pri Dornovi. V naglem diru je avto zavozil preko cestnega roba v blatno, namočeno njivo. Vsi izletniki so zleteli v dolgih lokih iz avta na mehko njivo in se tam povaljali v blatu, sicer pa ostali brez najmanjše poškodbe. Avto sam se je dvakrat prekucnil, nakar je mirno obležal, istotako nepokvarjen. Po prenehanju prvem strahu so izletniki poklicali iz Dornove okrog 20 fantov, ki so avto pograbili in ga postavili zopet na cesto, nakar so srečni izletniki nadaljevali pot proti Ptuj.

* **Nesreča dveh slovenskih fantov v Šabcu.** Dne 5. t. m. se je kopala četa vojakov v Savi pri Šabcu. Kljub strogim naredbam sta se vojaka Jože Mrak in Jernej Meze oddaljila od drugih in postala žrtvi Save. Prvi je doma iz Kranjske gore, drugi iz Logatca. Nesrečna tovariša sta zašla v globino, kjer ju je močan tok reke naglo potegnil na dno in je bila pomoč izključena.

* **Samomor v Celju.** V nedeljo zjutraj so našli na mestnem pokopališču ustreljenega g. Franca Tajnska, mizarskega mojstra v Celju. Pustil je listek, na katerega je napisal besede: «Dragi prijatelji, oprostite mi, ne morem drugače!» Kakor se govori, je bil Tajšek v zadnjem času potrč zaradi gmotnih razmer in obenem mu je bilo odpovedano stanovanje in delavnica. Blag mu spomin!

* **Samomor 70letnega rudarja.** Pri Krškem so te dni potegnili iz Save 70 let starega rudarja staroupokojenca Gašperja Lavriča iz Zagorja. Stari Lavrič je bil že pred leti upokojen. Boj za vsakdanji obstanek pa ga je silil k temu, da je tudi kot upokojenec še vedno delal pri rudniku. Lansko leto pa ga je zadel najtežji udarec. Prišla

je redukcija in poleg drugih je izgubil zaslužek tudi Lavrič. To je pognalo siromaka v smrt! Blag mu spomin!

* **Utopljenec v Dravi.** Te dni so našli kopalci v Dravi blizu Ptuja na nanošeni peščenini sredi Drave utopljenca, čigar truplo je moralo biti kake tri dni v vodi. Utopljenec je male postave, svetlih las, brez brk ter ima okrog pasu moder predpasnik; star bo nekaj nad 20 let. Domneva se, da je to oni kmetski fant, ki je 13. t. m. utonil blizu Vurberga.

* **Samomor iz siromaštva.** V petek 15. t. m. so našli v Kavalarijevem skednju na Hrusici pri Jesenicah obešenega samskega delavca Kristijana Krušica. Nesrečnik je šel v prostovoljno smrt zaradi bede.

* **Dve deklici utonili.** Hčerki železničarja Sekelška v Slovenski Bistrici Anica in Danica sta bili nedavno na obisku pri svojem starem očetu Ivanu Sekelšku v Partinju. Te dni sta se šli kopat v Pesnico, zašli v globok tolmun ter utonili, ker nista znali plavati.

* **Požar od strele v Palovičah.** Ob priliki nevihte 14. t. m. je udarila strela v Golobovo hišo v Spodnjih Palovičah. Vnela se je slamnata streha in v trenutku je bila vsa hiša v plamenu ter je pogorela do tal. Prav tako zraven stoječe gospodarsko poslopje. Le močnemu nativu se je zahvaliti, da so vaščani mogli omejiti požar.

* **Strela užgala gospodarsko poslopje.** V petek ob 1. ponoči je pričelo grmeti in treskati, ploha dežja se je vlila, vmes pa je tolkla toča, da so zvenketale šipe. Med nevihto je udarila strela v hišo posestnika Kurenta v Orleku pri Kotredežu. Pogorela sta hiša in skedenj.

* **Smrt pri delu.** V Kotnikovi opekarni na Vrhniku je osemnajstletnega delavca Franca Povšeta zgrabil transmissijski jermen, ki ga je dvignil kvišku in udaril z njim ob nastavek pri oknu. Nesrečni delavec je mrtev obležal ob stroju.

* **Nesreča pri streljanju z možnarjem.** Na predvečer godu mizarja Sveteta na Jesenicah so streljali z možnarjem. Pri streljanju se je hotel izkazati 18letni Rudolf Otrin. Zažgal je s cigareto nabasani možnar in ves strel dobil v desno stegno, ki je strahovito razmesarjeno. Ranjenca so drugo jutro prepeljali z vlakom v ljubljansko bolnico. Čas bi bil, da se bedasto streljanje z možnarji odpravi.

* **Poskus samomora.** V Zagrebu se je 25letna Slovenka iz Laškega Marija Deželakova vrgla iz drvečega tramvaja z glavo naprej na trotar. V onesveščenem stanju so jo prepeljali v bolnico. Zakaj je to storila, ni hotela povedati, pač pa so našli v njeni torbici pismo na šefa zagrebške policije. V pismu pravi, da je prišla iz Bosne, kjer je bila knjigovodkinja pri neki tvrdki, a je bila reducirana. Pred enim mesecem je prišla v Zagreb, kjer pa ni našla posla. Ker so jo detektivni zasledovali, ali ne živi morda nemoteno, jo je to tako užalostilo, da si je hotela končati svoje življenje.

* **Žrtev pohotnežev.** Te dni zvečer so se vračale v Zagrebu tri prijateljice, same mlade deklice, proti domu. V bližini bara Mikuš jih je dohitel avto, v katerem so sedeli trije šoferji. Avto se je ustavil in šoferji so jih po kratkem razgovoru povabili v avto, češ, da jih odpeljejo domov. Dekleta, ki imajo le redkokdaj priliko voziti se v avtomobilu, so ponudbo z veseljem sprejela. Namesto domov pa je krenil avto dalje po mestu proti Maksimiru. Najstarejša med njimi, neka 19letna prodajalka, je kmalu spoznala, kam meri ljubeznivost šoferjev in je med vožnjo skočila iz avtomobila ter se peš vrnila domov. Ostali dve, ki sta hoteli slediti njenemu vzgledu, pa so šoferji zadržali. V bližini nekega gozda je vodja avtomobila markiral pogrešek na motorju, ostala dva pa sta dekleti odvedla v bližnji gozd. Dočim je ena svojemu napadalcu ušla, je druga, mlajša, 16letna Štefica, postala žrtev obeh pohotnežev.

Po zločinu so jo odpeljali z avtomobilom domov. Dekle je takoj naslednjega dne prijavilo zadevo policiji, ki je vse tri šoferje, komaj 20- do 23letne mladeniče prijela in zaslislala. Na podlagi dopri-nešenih dokazov so vsi trije priznali dejanje, izgovarjajoči se, da so bili pijani. Seveda pa jim to ne bo nič pomagalo. Oddani so bili v sodne zapore, kjer jih čaka za zločin občutna kazen.

* **Sleparski zdravnik.** Pred kakšnim mesecem se je pojavil v Ljubljani mlad možak, ki je zbujal pozornost s svojim vsiljivim nastopom. Neznani možak je sprva stanoval v raznih hotelih in se je kmalu seznanil po kavarnah z nekaterimi Ljubljanci. S časom pa si je pridobil tudi poznanstvo nekaterih ljubljanskih zdravnikov, katerim se je predstavljaval kot zdravniški asistent dr. Gustav Eckel, ki da je prišel v Ljubljano v posebnem svojstvu. Ko je v Ljubljani nekaj ljudi osleparil, je izginil v okolico. Na pustolovca so postali končno pozorni orožniki, ki so ga 13. t. m. aretirali in odvedli v zapore okrajnega sodišča v Kamniku. Na dan so prišle razne zanimivosti, ki kažejo, da je aretiranec nevaren pustolovec. Sam navaja, da je doma iz Monakova in da je 32 let star. V svrhu ugotovitve njegovega pravega imena se je ljubljanska policija obrnila po informacije v razna avstrijska mesta, a predvsem v Monakovo.

* **Grožnje s požigi.** Pišejo nam: Pismene grožnje s požigi prejemajo zadnji čas tudi v Zireh. Tako je dobil pretečen teden tako grozljivo pismo po pošti g. Ivan Kavčič. V tem pismu se mu grozi s požigom v teku enega tedna, a v treh tednih bo baje gorel del vasi Ziri, tako zvani Tabor v bregu. Podpisan je «požigalec». Pisava je razmeroma dosti lepa in skvarjena v toliko, da je deloma bolj stoječa, pokončna, deloma ležeča. Čudno je pri vseh teh požigih, da se ne more priti zločin-cem na sled. Ne vidi se nikjer nikak sumljiv človek, na katerega bi lahko padel sum. To je pa baš, kar je pri tolikih požigih v lanskem letu in letos obrnilo sum v drugo smer, posebno zaradi visokih, naravnost pretiranih zavarovanj. Najbrž zaradi tega, da se sum tem bolj odvrne, se grozi tudi drugim. Dognano sicer to še ni, a ljudje so si pričeli stvar nekako tako razlagati.

* **Ponarejevalnica dvodinarskih novcev v Novem mestu.** Te dni je našel sluga novomeškega okrajnega glavarstva g. Kos v hiši, ki jo je kupil od trgovca Jakoba Planinška v Kandiji, bakren model za izdelovanje dvodinarskih novcev. Po preiskavi, ki jo je orožništvo takoj uvedlo, je bil trgovec Planinšek takoj aretiran. V zvezi s tem je bil pozneje prijet cigan Janez Brajdič iz St. Jurja pri Mirni peči, ki je presedel zaradi ponarejanja denarja skupno devet let v ječi. Brajdič je pri zasliševanju zelo obremenil Planinška.

Spreten prodajalec.

Neža: «Bojim se, da se bo videla ta obleka mojemu možu predraga.»

Trgovec: «Predraga? Jaz vam povem, da boste mnogo lažje dobili drugega moža kakor pa zopet priliko za tako ugoden nakup.»

Dobro ga je zavrnil.

Sitnež (železniškemu sprevodniku v šali): «Ali je Noetova barka že polna?»

Sprevodnik: «Samo osel še manjka.»

Ni tako nevarno.

Ona: «Pomisli, Gervazij, kuharica mi je rekla, da sem strupena kača. Kar sapo mi je zaprlo!»

On: «Kaj, sapo zaprlo? Saj še vedno lahko govoriš!»

Ni čudno.

Zora: «Ko sem slednjič sprejela Mihčevo snubitev, mi je Mihec rekel, da je v devetih nebesih.»

Nada: «Seveda, saj je bil tudi že osemkrat zaročen.»

Narodno-strokovna zveza.

Vsem podružnicam! Blagajniki podružnic NSZ se v svojih dopisih na centralo pritožujejo, da članstvo zadnji čas zelo neredno plačuje prispevke in da zato tudi ni mogoče izvršiti rednih mesečnih obračunov. Kakor mora vodstvo organizacije brezhibno poslovati in izpolnjevati svoje prevzete dolžnosti napram članom, tako se morajo tudi člani zavedati, da je brez njihove redne pomoči uspešno delo vodstva organizacije nemogoče. Prispevke se mora redno plačevati. Organizacija je navezana na pomoč članov in tudi drugače obstojati ne more. Priznavamo, da se nahaja članstvo v težkih gnetnih prilikah in da ta ali oni član včasih ne more izpolniti obvez, ki jih ima po organizacijskem poslovanju. Res je pa tudi, da nekateri člani iz malomarnosti ali zaradi nezanimanja ne plačujejo redno svojih prispevkov. Prav na te se obračamo in jih prosimo, da so točnejši pri plačilu članskih prispevkov. Članstvo naj se zaveda, da plačuje zase, za svojo zaščitnico in boriteljico in ne mogoče v fond, ki ne bi prišel izključno le njemu v korist. Vse podružnice naj vedno in vedno opozarjajo članstvo, da ne pozabi na organizacijo, kadar ga ona kliče na pomoč, kakor ne bo organizacija nikdar prezrla člana, ki je redno izpolnjeval svoje obveznosti.

★

VEVČE. Dne 14. julija so se vršila v Vevčah mezdna pogajanja v Združenih papirnicah. Za centralo NSZ se je udeležil pogajanj oblastni poslanec tov. Ivan Tavčar. Po vsestranskem razmotrivanju se je sklenil s podjetjem sporazum, ki se glasi: 1.) Združene papirnice povrnejo povodom prihodnjega meznega izplačila delav-

stvu v Vevčah zadnji odtegljaj za razbite šipe. Delavstvo pa je sporazumno, da je v bodoče vsak delavec dolžan, stroje in orodje, ki se mu izroče, njih prostore in mesta, in tedaj tudi šipe, vzdrževati v snažnem stanju in vsako poškodbo ali popravilo nemudoma naznaniti svojemu predstojniku. Če to opusti, je odgovoren za vso materialno škodo, ki bi nastala in jo ima od svojega nadomestiti. Po krivdi ali nemarnosti delavca pokvarjene dele stroja ali orodja mora delavec nadomestiti sam, oziroma povrniti povzročeno škodo. Če se krivca ne ugotovi, je za škodo odgovorno delavstvo, zaposleno v dotičnem oddelku. 2.) Glede premij za B-stroj se določi sledeče: a) za čas, odkar se je izplačevanje premij ustavilo pa do 31. decembra 1926. dalje ne gre premija; b) od 1. januarja 1927. naprej pa dotlej, dokler se ne ustanove nove podlage za premijski obračun, ki ga omenja točka c), se izplačujejo dosedanjemu, premij deležnemu osebu premije na podlagi 45 % do sedaj veljavnih premijskih stavkov; c) generalno ravnanje bo izdalo, čimprej mu bo to možno, nove podlage za premijski obračun na podlagi najmanjše premije dolžnostne produkcije od 16.500 kg dnevno. 3.) Ukrene se, da dobé delavci, ki imajo oskrbovati namesto opuščanih šest mest mazačev mazače stroja, na običajna mesta dostavljeno olje in cunje. — Zaključek pogajanj je vzelo delavstvo z zadovoljstvom na znanje, zavedajoč se, da je bil uspeh mogoč edino zaradi tega, ker je delavske interese vztrajno in odločno zastopala organizacija. Prepričani smo, da se bodo organizaciji po teh uspehih pogajanjih priključili tudi oni, ki so doslej z nezaupanjem stali ob strani.

Pogovor o tem in onem.

× **Smrtna nesreča pruskega princea.** Te dni se je v Luzernu v Švici smrtno ponesrečil eden najboljših nemških jahačev in sportnikov princ Sigismund Pruski. Pri skoku čez zapreko je padel s konja, a nesreča je hotela, da je obvisel v stremenu. Konj ga je nekaj časa vlekel za seboj, pri čemer je dobil prince več udarcev s kopitom po glavi. Bil je takoj prepeljan na kliniko in operiran, a je podlegel poškodbam.

× **Somova pečenka.** Somova pečenka je sedaj novost v Ameriki. V vsakem hotelu in restavraciji je mogoče dobiti somovo meso. Le temu se čudijo, kako da so šele sedaj prišli na to, da je som tako izvrstna jed. Ena petina soma je užitna, kar je precej, ker že manjši som tehtata okrog 10 ton. Razlikuje se som od vola v tem, da je njegovo meso povsod enako dobro in ne kakor pri volu, da je ta ali oni del boljši. Na Japonskem že dolgo časa uživajo meso soma; celo njegov jezik, ki tehtata do 500 kg, je užiten. Sree tehta poldrugo tono, in to imajo Japonci posebno v čislju. Povprečno dá velik som iz Tihiega morja 15 ton dobrega mesa, torej toliko kakor 500 ove ali 100 volov. Pravijo, da znajo ameriški kuhinjski umetniki somovo meso tako prirediti, da ga ni ločiti od govejega mesa.

× **Odkritje groba neznane kraljice v Sahari.** Puščava Sahara svoječasno ni bila tako obsežna ter se je šele tekom stoletij razširila proti vzhodu. Peščevje je zagrnulo marsikatero mesto in druga človeška bivališča. Za neprecenljive vrednosti, ki so pokopane pod peskom puščav, se v zadnjem času puenjaki zelo zanimajo. Veliko odkritje so napravili pred kratkim na zahodni strani puščave. Pod peskom so našli truplo neke kraljice, ki je imela na rokah osemnajst zapestnic, devet zlatih in devet srebrnih. Na vratu je imela pet ovratnic, a na glavi diadem, posut z dragimi kamni. V grobu je bilo več umetno iz-

rezljanega polihštva ter celi kupi smaragdov, rubinov in drugih dragocenosti. V drugem kotu grobnice se je nahajal krasen kamenit kip, predstavljajoč žensko osebo. Računajo, da izvira ta grobnica iz časa 1000 let pred Kristusom.

× **Pred pogrebom se je dvignila iz krste.** V Beogradu se je pripetil nenavaden dogodek. Mlada žena natakarka Ivaniševića je že dalje časa bolehal in pred nekaj dnevi izdihnila, kakor so vsi domnevali. V tem prepričanju se je pripravljala rodbina, da pokojnico spremi k zadnjemu počitku. Nekaj ur pred pogrebom pa se je zgodil čudež. Ko so domači in sosedje jokali ob krsti, je žena spregledala ter se polagoma dvignila iz krste. Navzoči so ostrmeli in zbežali iz hiše, le neka ženska se je približala krsti in nesrečno ženo prenesla na posteljo. Ženi so se vidno vračale moči in je upati, da bo ostala pri življenju.

× **Zamorski kralj z 20 ženami.** V spominskih zapiskih nekega angleškega admirala čitamo naslednjo zgodbo o strogi angleški kraljici Viktoriji, ki pa je včasih tudi pokazala, da ni brez smisla za šalo. Neki kralj zapadnoafriške države je moral na zahtevo Anglije odstopiti in zapustiti svojo domovino. Kralj je imel v svojem haremu veliko število izredno lepih žen. V ukazu, s katerim je bil od Angležev izgnan, je bilo tudi določeno, da ne sme vzeti s seboj več nego pet ženskih bitij. To pa je smatral afriški razkralj za osebno žalitev in je napisal kraljici Viktoriji naslednje protestno pismo: «Draga sestra kraljica Viktorija! Zapovedala si, da moram zapustiti svojo deželo. Mogoče imaš tu popolnoma prav. O tem se ne bom pričkal. Določila pa si tudi, da ne smem vzeti več kakor pet žen s seboj. To je nevredno kralja, da ne bi smel imeti s seboj več kakor pet žen. Prosim Te torej, da mi jih dopustiš najmanj dvajset. Tebe bi tudi hudo zadelo, če bi

smela imeti samo pet mož.» Tega pisma se je kraljica baje tako razveselila, da je odstavljene mu kralju res dovolila vseh 20 zahtevanih žen.

× **Strašna borba s steklim volkom.** Nedavno zvečer se je priklatil v neko planinsko stajo pri Izgoru v Hercegovini stekel volk in začel divje trgati ovce. Lastnik Čutuković, ki je spal v staji, se je prebudil in z golimi rokami vrgel na volka. Razvila se je strašna borba. Volk je s človeka trgal kos za kosom, ga podrl na tla in še mrtvega mrcvaril. V tem je prihitel mlajši brat s sekuro in je volka tako srečno treščil po hrbtišču, da je besna zver takoj poginila.

Zabavni kotiček.

Še bo kradel.

Hrenov Vid je imel čebelnjak poln najtežjih panjev. Jurij Izrnika mu jih je pa hodil krast. Nekoč ga je Vid zalotil pri tem opraviilu, ga prijel za vrat, položil pred čebelnjakom na klop in mu pritisnil nekaj krepkih na tisti del telesa, kjer hrbet izgubi svoje ime. Končno ga je vprašal: «Ali boš še kradel?»

«Da. Vse drugo še bom kradel, samo čebel ne več.» je odvrnil Jurij.

Zanimivo štivo.

Urša: «Moja hčerka Evlalijsa si je pri čitanju ožgala roko.»

Neža: «Kako to?»

Urša: «Pri kuhanju je brala zanimiv roman in namesto lista je obrnila lonec.»

Zmota.

Ona: «Saj si imel pred najino poroko dovolj časa, da bi me proučil.»

On (odvetnik): «Žal, sem se motil. Sicer sem se učil pravo, pa sem nepravo vzela.»

Neprijazen stražnik.

Veseliak (se zjutraj huduje): «Najraje bi tega stražnika naznanil zaradi okrutnosti. Ko me je sinoči aretiral, me je peljal domov k stari, namesto na stražnico.»

V trgovini s perotnino.

Kupec (napram možu, ki ga ima pomotoma za trgovca): «Ali bi mogel dobiti kakšno debelo gos?»

Mož: «Samo trenutek potrpite, prodajalka pride takoj...»

Klobuk pozna.

Miha: «Zakaj si se odkril onemu gospodu? Ali te pozna?»

Bolte: «Mene ne, pač pa klobuk.»

Prepozno.

Jaka: «Čul sem o tvoji zaroki. Čestitam.»
Matija: «Dragi prijatelj, prihajaš prepozno: jaz sem bil zaročen.»

Jaka: «Tako? No, morda je celo boljše tako, saj ona ni bila lepa in tudi ne bogata. O dobrih duševnih lastnostih pa tudi ni govora pri njej. Ali si torej razbil zaroko?»

Matija: «Nasprotno, oženil sem se...»

Zamotano sorodstvo.

Gašper: «Ona dama je gotovo Vaša sorodnica.»

Melhijor: «Da. Ona je sestra prve žene drugega moža moje tretje žene...»

Pri izkušnji.

Profesor: «Imenujte mi snovi, v katerih se nahaja škrob.»

Dijak: «Trdi ovratniki in manšete...»

Tako je.

Žid (v restavraciji): «Gospod natakark, v juhi plava košček cunje. Kaj naj to pomeni?»

Natakark: «Ali naj za tri dinarje, ki jih plačate za juho, vržem vanjo kar svilen robec?»

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

«Oh, to je nečuvstvo!» tarna gospa Miller. «Kak lopov me je moral nesramno obdolžiti, zatrjujem, da ni niti besedice na tem resnici.»

«Pokažite vendar pogodbe!»

«Jih nimam tukaj!» se zlaže intrigantska ženska drznega čela. Toda naletela je na nepravlega.

«Dobro,» reče uradnik resno, «potem počakamo tukaj dotlej, da pridejo pevke. Med tem pa greste vi po pogodbe.»

«To je nemogoče, sedaj ne morem z doma.»

«Potem pa pošljite nekoga drugega!»

«Pogodbe morem le jaz sama prinesiti.»

«Gospa Miller, to so le prazni izgovori. Če se potrdi ovadba, da so bile mlade deklice tukaj na tak način izkoriščane, kot se glasi v dopisu, potem bo vaš lokal takoj policijsko zaprt.»

Sedaj zbesni gospa ravnateljica kot obsedena.

«Kaj, ali hočete morda deklicam več verjeti kot meni, ugledni dami, gospod komisar?»

Uradnik zmaje z rameni.

«Predvsem vas moram opozoriti, da ne naglašate v taki meri svoje neoporečno predživiljenje, pripomni uradnik z žgočo ironijo. V spisu na policiji se nahaja marsikaj glede vaše osebe, kar nam je dalo povod, da nimamo najboljših sodbe o vas. Sedaj pa še eno: če bodo izpovedi deklic soglašale ter se s tem potrdi resnica ovadbe, potem vas zadenejo neizogibne posledice.»

Gospa Miller vije roki.

«Gospod Bell,» zakriči na vse grlo, «kaj pravite k temu? To je vendar nezaslišano!»

Če je gospa ravnateljica mislila, da ji bo Alfred sedaj prišel na pomoč, se je pošteno motila. Mladi pustolovec je bil nasprotno docela osupnjen ter je venomer gledal proti vratom ter le čakal ugodnega trenutka, da bi se mogel zmazati odtod. Nihče od policijskih organov bi ga ne bil oviral pri odhodu, kajti zanj se prav nič niso brigali. Saj so imeli opraviti edinole z lastnico varijeteja. Toda gospa Miller se je krčevito oklepala pustolovca, kot da slutiti, da jo hoče pustiti na cedilu.

«Gospod Bell bo izpričal, da sem pošena ženska», je večkrat vzkliknila v svoji razburjenosti. Toda policijskim organom dozdevno ni prav nič ležeče na njegovi izpovedi, zaradi česar tudi od njega nobene ne zahtevajo.

Najstarejši policijskih organov pogleda sedaj na uro.

«Deset je že proč,» reče svojim spremljevalcem, «sedaj bodo deklice kmalu prišle, kajti o tem času pričnejo skušnje.»

Gospa Miller se prestrašena zgane. Nenadoma spusti roko pustolovca ter gre proti vratom.

«Stojte!» zakliče eden uradnikov, «kam hočete?»

Razkačena ravnateljica se zaničljivo obrne.

«Ali sem morda že jetnica, da ne bi smela več oditi iz sobe?»

«O, iz sobe že smete iti. Opozarjam vas pa, da bi s tem, da bi skušali odvrniti deklice, da pridejo sedaj k skušnji, sumno, ki leži na vas, le še potrdili!»

Ne da bi čakal njenega odgovora, ukaže uradnik dvojici stražnikov, da se postavita pri vhodu v hišo.

«Če opazita, da bi kdo skušal poslati pevke domov, ga takoj aretirajte!»

Ravnateljica se tarnajoč zgrudi na bližnji stol. Njeno zadnje upanje je sedaj splavalo po vodi. Pevke morajo že vsak hip priti in potem...

Alfred si je želel, da bi bil daleč odtod. Toda komaj je stopil k vratom, kar plane ravnateljica Miller k njemu in se ga oklene, kolikor ji le moči dopuščajo.

«Vi me morate rešiti,» sikne z obupno odločnostjo. «Vi ste mi tedaj svetovali, da naj pogodbe sklenem v takem zmislu. Sedaj, ko se nahajam v tako strašni nevarnosti, me ne smete pustiti na cedilu.»

Alfred piha od jeze. Toda, ker vidi, da so oči policijskega komisarja uprte vanj, se dobro zaveda, da je moral ta nastop sumno proti gospe Miller le še povečati. Zato se sedaj odloči za poslednjo rešilno bilko, da se odločno zavzame za ravnateljico, morda se mu le posreči, da pričnejo potem kriminalni organi vendarle dvomiti o resničnosti anonimne ovadbe.

«Gospod komisar,» nagovori z mirnim, a odločnim glasom uradnika, «zdi se mi, da polagate vse preveliko važnost brezpomembnemu dopisu. Gospa Miller je vse časti vredna dama in njen varijetej obstoji vendar že dobri dve leti. Zakaj naj bi se sedaj naenkrat pojavile stvari, da smatra oblast potrebnim poseči vmes?»

«Z vami nimam ničesar razpravljati, gospod Bell, odvrne komisar mirno.

«Ali moja beseda res nič več ne velja?» vzklikne pustolovec hlinjeno razočaran nad odgovorom.

Komisar zmaje z rameni.

«V primeru kot je ta tukaj, se mora potem preiskave ugotoviti, kaj je na obdolžitvi resnice, pristavi komisar hladno.

Gospa Miller vije roki. Tedaj pa je slišati s hodnika odmev lahkih korakov, vrata se odpro, štiri pevke vstopijo. Prišle so h skušnji ter so bile nemalo začudene; ko so jih kriminalni organi brez nadaljnega povabila, da naj gredo z njimi v sobo gospe ravnateljice. Vse začudene in prestrašene stoje v sobi.

Kriminalni komisar motri s svojim ostrim pogledom mlade deklice; iz potez na njihovih obrazih je sklepati na njihovo precejšnjo lahkomiselnost in pohlep po uživanju.

«Katera od vas je že najdelj časa pri tem varijeteju?»

Brhka blondinka stopi naprej.

«Kako dolgo ste že pri tem odru?»

«Osem mesecev.»

«Vaše ime?»

«Roza Stephans.»

«Dobro, gospodična Stephans. Jaz sem kriminalni komisar in vas pozivam, da na vsa moja vprašanja izpoveste čisto resnico, v nasprotnem primeru vas zadene kazen. Ali mi hočete dati zaželeno pojasnilo?»

«Gotovo, gospod komisar, seveda,» zajecija prestrašena deklica.

Gospa Miller s srepim in divjim pogledom meri Rozo od glave do nog, ki naj pomeni, da se ima bati najhujšega, če bo kaj izpovedala v njen neprilog.

Toda pevka ni opazila njenega pogleda, navzočnost kriminalnih organov jo je docela oplašila.

«Kako plačo dobivate?» vpraša komisar.

«Šestdeset mark.»

«Tedesko seveda?»

Roza se bridko nasmehne.

«Ne, gospod komisar, na mesec!»

«Kaj, mesečno šestdeset mark, nemogoče? Potem dobivate pač še prehrano in oblačila poleg te plače?»

«Ne, to je vsa moja plača za nastop na odru, drugega ne dobivam ničesar.»

«To ni res,» zakriči sedaj gospa Miller, «mlade dame dobé toliko vina in piva, kolikor le hočejo. Tudi dobé navadno večerjo.»

«Prosim vas, gospa Miller, da sedaj molčite,» reče komisar s ostrim naglasom. Sedaj zaslišujem to mlado damo, kesneje morete ugovarjati njeni izpovedi. Torej, gospodična Stephans, kako je zadeva s pivom, vinom in še drugimi stvarmi, ali dobivate to od gospe Miller?»

«Ne,» izpove Roza odkritosrečno, «pač pa od gostov, pa tudi to le tedaj, če so med njimi taki, s katerimi smo znane.»

«A tako,» meni komisar z zateglim glasom.

Znova zadenejo zgovorno pevko strupeni pogledi gospe ravnateljice, na katere se pa pevka ne ozira.

«Sedaj pa dalje!» nadaljuje komisar. «Kaka je pa zadeva z oblačili za na oder? Odkod dobivate oblačila — od gospe Miller?»

«Da, gospod komisar, Toda oblačila moramo plačati, k temu smo po pogodbi zavezane.»

«Aha, pogodbe! Ali imate pogodbo pri sebi?»

«Ne, gospod komisar, pogodbe obdrži gospa ravnateljica.»

«Koliko pa stanejo taka oblačila?» vpraša komisar, nepremično motreč pevko.

Roza zmaje z rameni.

«To je zelo različno ter se ravna po delu in kakovosti blaga. Če sprejmemo engagement na tem odru, si moramo predvsem izbrati štiri do pet oblek, v naslednjih mesecih pa po dveje do troje.»

«Izborno, že vidim, da poročila odgovarjajo resnici. Sedaj pa, prosim, povejte mi, gospodična, koliko je vaša tako zvana oprema stala v prvem mesecu?»

Roza razmišlja.

«Mislim, da nekako okrog osemsto mark.»

«Tako, tako. In druga oblačila, koliko so ta stala v naslednjih mesecih?»

«To je bilo zelo različno, gospod komisar, enkrat dvesto mark, včasih tudi samo stopetdeset, manj pa nikoli.»

«In ta oblačila ste morali vzeti, kajne?»

«Da, gospa ravnateljica vendar zahteva, da moramo vedno na odru nastopiti v kar najbolj elegantnih oblačilih.»

Komisar se pomenljivo ozre na svoje spremljevalce, potem pa nadaljuje z zasliševanjem Roze.

«Sedaj pride na vrsto vprašanje, na katero mi pa, na kar vas opozarjam, ni treba odgovoriti. Ker je za mene vendarle precejšnje važnosti, vam bom vprašanje vendarle stavil.»

Komisar stopi tik k pevki, ki njegov vprašujoči pogled še dokaj pogumno vzdrži.

«Gospodična Stephans, kdo pa prav za prav plača račune za vaša oblačila?» vpraša komisar tiho.

Deklica nekaj časa molči, potem pa počasi s tihim glasom odvrne:

«Moj ženini!»

«Ah, tako! No, enako bo najbrže z vašimi tovarišicami, kajne?»

Roza prikima. Vsak čut sramežljivosti je itak že davno zamrl v njej. Toda komisar stoji še vedno tik nje.

«Če torej, — kar se vsekakor tudi pripeti, — nastopi tukaj svojo službo mlada deklica, ki nima nobenega oboževalca, gospodična Stephans, kaj pa začne v tem primeru, da more plačati svoja oblačila?»

Roza se zopet nasmehne.

«Si mora pač poiskati oboževalca.»

Komisarju je izpraševanje dokaj olajšalo dejstvo, da je nameravala Roza Stephans že v nekaj dneh zapustiti varijetej. Sicer bi pač ne odgovarjala tako neprikrito na njegova vprašanja.

«Vi ste torej podpisali pogodbo?» nadaljuje komisar. «Ali pa ste pogodbo tudi natančno prečitali, preden ste jo podpisali?»

Roza zanika.

«Za kaj takega ni niti časa. Gospa Miller predloži papir, me podpišemo in potem je zadeva v redu.»

«Za vsa seveda,» reče komisar ostro in osorno. «Če pa podpiše tako pogodbo še nepokvarjena deklica, je pa zadeva čisto drugačna, ker je reva na milost in nemilost izročena pohlepni izkoriščevalki.»

Pevka štrli v komisarja z razumevanjem, ki znači, da ji je jasno, na kaj merijo njegove besede.

«Ah, vi imate pač v mislih gospodično Hopkins, gospod komisar? Kajpak, ona je bila zelo sramežljiva, prisiljena sramežljiva, toda se bo že udala v neizogibno usodo.»

(Dalje prihodnjič.)

Kupuj vedno

samo „Doko“ čevlje

bodi vsakomur, ki je štedljiv, najvažnejša in koristna zapoved.

Trgovina „DOKO“ Ivan Čarman
Prešernova ulica 9, dvorišče